

ALBINA CARPAȚILOR

Apare la 15. și ultima fișă-cărei lună, în fascicule de 2 côle. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. sau 70 bani. — Abonamentele se fac la editorul Visarion Roman în Sibiu, la colectanți, la oficiile poștali și la toate librăriile.

Adio,

după H. de Balzac.

— „Aide, deputat din centru, înainte! Trebuie să mergem în pas iute, decă vrem să fim la masă de odată cu ceilalți. Sus piciorul! Sai, marchize! așa! bine. Știi sări peste brazde ca un adevărat cerb!“

Aceste cuvinte erau pronunțate de un vânător care ședea liniștit la marginea pădurii Ile-Adam și fuma o țigară de Havana așteptând pe soțul său, rătăcit fără îndoelă de mult prin desișul pădurii. Lângă el, patru câni suflau greu și priviau și ei la persoana, cătră care vorbea vânătorul. Pentru a înțelege cât erau de batjocurose aceste vorbiri repetate din când în când, trebuie să spunem că vânătorul interpelat era gros și scurt cu un pânțec adevărat ministerial. Și cu ce greutate măsura el brazdele unui câmp de curând secerat, a căruia miriște împiedeca foarte mult mersul său; pe urmă, spre mai mare durere, rațele sórelui lovindu-i pieziș fața grămădiau pe ea mari picături de sudore. Cuprins de grija de a-și păstra echilibrul, el se pleca aci înainte, aci îndărapt, imitând astfel hurdăcările unei trăsurii tare sdruncinate.

Era una din acele zile de Septemvre, care isprăvesc cócerea strugurilor prin călduri ecuatoriale. Timpul vestia o furtună. Deși mai multe petece albastre despărțiau încă spre orizont niște mari nouri negrii, se vedeau nouași alburii înaintând cu o repedițiune spăimântătoare și întinđend, din Vest spre Ost, o ușoră perdea suriă. Deóre-ce vântul sufla numai în regiunile înalte ale aerului, atmosfera apăsa spre regiunile de jos aburii ardători ai pământului. Împresurată de copaci înalți, ce-î luau aerul, valea, peste care trecea vânătorul, avea temperatura unui cuptor. Fierbinte și tăcută, pădurea par-că era setosă. Paserile, insectele erau mute, și vârfurile arborilor abia se clătinau. Persónele, căroră le rămăne vre o aducere aminte de véra anului 1819, trebuie să compătímescă nenorocirile sérmanului ministerial, care asuda sudorilor de

sânge pentru a ajunge pe batjocurosul său soț. Fumându-și mereu țigara, acesta calculase, după pozițiunea sórelui, că puteau să fiă cam cinci óre de séră.

— „Unde naiba suntem?“ dișe grosul vânător ștergându-și fruntea și rėzimându-se de un arbore din câmp, mai în fața soțului său; că-că nu se mai simția destul de tare pentru a sări peste largul șanț care îi despărția.

— „Și pe mine mă întreb!“ răspuse riděnd vânătorul culcat în érba mare și îngălbinită, care încorona costa. El aruncă mucul de țigară în șanț, strigând: — „Jur pe St. Hubert!) că nu mă va mai prinde nimenea pribegindu-mă într'o țéră necunoscută cu un magistrat, fiă ca și tine, scumpul meu d'Albon, un vechiú camarad de colegiú!“

— „Dar, Filip, nu măi înțelegi D-ta franțuzeșce? Fără îndoelă (ți-ai lăsat spiritul în Siberia,“ observă grosul aruncând o privire durerósă și comică asupra unui stîlp, care se afla la o sută de pași.

— „Înțeleg,“ răspuse Filip care-și apucă pușca, se rădică de odată, se aruncă dintr'o săritură în câmp, și alergă cătră stîlp. — „Pe aci, d'Albon, pe aci! róta 'mpregiur la stânga,“ strigă el cătră soțul său arėtându-î cu mâna un drum larg și pardosit. „Calea dela Baillet la Ile-Adam!“ reîncepu el, „astfel vom afla în acéstă direcțiune pe cel dela Cassan, care trebuie să fiă o ramură a celui dela Ile-Adam.“

— „Aí dreptate, colonele,“ dișe domnul d'Albon puněndu-și érași pe cap o căciuliță cu care-și făcuse vėnt.

— „Înainte dară, respectabilul meu consiliar,“ răspuse colonelul Filip fluerând cănilor, cari păreau că de acum ascultă măi bine de el decăt de stăpănul lor, magistratul.

) St. Humbert este patronul vânătorilor.

— „Știi D-ta, domnule marchiz,” reîncepu soldatul batjocuros, „că mai avem să mergem mai mult de două miluri? Satul pe care-l vedem colo trebuie să fiă Baillet.”

— „Dumnezeule!” strigă marchizul d'Albon, „mergi la Cassan, decă-ți face plăcere, dar te vei duce singur. Mai bine vreți să aștept aici, cu totă furtuna, un cal pe care mi-l veți trimite din castel. Ți-ai bătut joc de mine, Sucy. Trebuia să facem o mică vânătoare, să nu ne prea depărtăm de Cassan, să cotrocim numai pământul pe care-l cunosc. Ași! în loc de a ne petrece, m'ai făcut să alerg ca un căpău dela patru ore de dimineață, și tot dejunul nostru a constat din două tase de lapte! Ah! de vei avea vre odată un proces la curte, te voi face să-l pierzi, măcar de ai avea de o sută de ori dreptate.”

Vânătorul descurajat se așeză pe o pătră mărghiașă, care se afla lângă stîlp, depuse pușca, traista goală, și scose un oftat lung.

— „Franția! etă-ți deputații,” strigă rîdînd colonelul de Sucy. „Ah! sîrmanul meu d'Albon, decă ai fi fost ca mine șese ani în fundul Siberiei . . . .”

El nu sfîrși și rădică ochii la cer, ca și când aceste nenorociri ar fi fost un secret între sine și Dumnezeu.

— „Aide, pășește!” adăogă el. „Decă șeși jos, ești pierdut.”

— „Ce vrei, Filip? este un obicei atît de vechi la un magistrat! Pe onore, sunt obosit! Măcar de ași fi ucis un epure!”

Cei două vânători presenta un contrast destul de rar. Ministerialul era de patru-deci și două de ani și nu părea să aibă mai mult de trei-deci, pe când militarul, de trei-deci de ani, părea cel pușin de patru-deci.

Amîndouă erau decorați cu roseta roșia, atributul oficerilor legiunei de onore. Câte-va șuvițe de păr, împestrițate cu alb și negru ca aripa unei frașce, eșiau de sub căciulița colonelului; frumoșe plete blonde împodobiau templele magistratului. Unul era de o statură înaltă, uscat, slab, nervos, și creștele feții sale albe trăda un patimă îngrozitoare sevă nenorociri înfricoșate; celălalt avea o față strălucitoare de sănătate, jovială, și demnă de un epicurian. Amîndouă erau foarte arși de soare, și ghetrele lor de piele galbenă purtau semnele tuturor gropilor, tuturor bălților prin care trecuseră.

— „Aide,” strigă domnul de Sucy, „înainte! După o mică oră de mers vom fi la Cassan, dinaintea unei mese bune.”

— „Trebuie că n'ai iubit nici odată,” răspunse consilierul cu un aer amar și comic, „ești atît de fără milă ca articolul 304 din codul penal!”

Filip de Sucy tresări cu vioiciune; largă sa frunte se încruntă; fața sa deveni atît de întunecată cum era cerul în momentul acesta. Deși o aducere aminte de o amărăciune spaimăntătoare îi contrase toate trăsăturile, el nu plânse. Asemenea omenilor puternici, el șcia să-și respingă emoțiunile în fundul inimei, și găsia pôte, ca multe caractere curate, că este un fel de nerușinare a-și desvêli necazurile sale, când nici un cuvînt omenesc nu pôte să le exprime adîncimea, și când se teme cine-va de luarea în rîs a omenilor care nu vor să le înțelgă. Domnul d'Albon avea una din acele inimă delicate, care gîcesc durerile și resimt cu vioiciune mișcarea pe care au produs-o fără voe prin vre o neîndemănare. El respectă tăcerea

amicului sevă, se rădică, își uită ostenela, și îl urmă în tăcere, supărat că a atins o rană care de bună samă încă nu era cicatrizată.

— „Într'o di, amicul meu,” îi dișe Filip stringîndu-i mâna și mulțămindu-i pentru muta sa căință printr'o privire sfășietore, „într'o di îți voi povesti viața mea. Astăzi n'aș putea.”

Ei își continua drumul în tăcere. Când durerea colonelului se păru împrăștiată, consilierul își regăsi ostenela; și cu instinctul, sevă mai bine cu voința unui om străpătat, ochiul sevă cercă toate afundimile pădurei; el întrebă vîrfurile arborilor, esamina drumurile, în speranță că va descoperi vre un sălaș, unde să pôte cere ospitalitatea. Ajungînd la o respinte, creșu că vede un ușor fum, care se rădica dintre arbori. El se opri, privi cu mare băgare de samă, și recunoscu în mijlocul unui desiș crengele verzi și întunecate ale cător-va pini.

— „O casă! o casă!” strigă el cu plăcerea pe care ar fi avut-o un marinar strigînd: pământ! pământ;

Pe urmă se aruncă cu vioiciune printr'un desiș destul de gros, și colonelul, care se cufundase în visuri adînci, îl urmă mecanice.

— „Mai bine-mi place să găsesc aici o omletă, pâne de casă și un scaun, decă să caut la Cassan divanuri, trufe și vin de Bordeaux.”

Aceste cuvinte erau o strigare de entusiasm smulșă consiliarului prin priveliștea unui zid, a căruia colore alburiă contrasta în depărtare cu masa brună a trunchilor noduroși din pădure.

— „Ah! Ah! acesta are aerul de a fi vre un vechi priorat,” strigă erăși marchizul d'Albon ajungînd la o grilă antică și neșă, de unde putu să vadă în mijlocul unui parc destul de vast, o zidire construită în stilul întrebunțat odinioră pentru monumentele mănăstirești. — „Cât de bine șciau să-și alegă un loc acei ștregari de călugări!”

Acestă nouă strigare era espresiunea uimirei pe care o cășuna magistratului poeticul eremitagiu, care se oferia privirilor sale. Casa era situată pe cîstă în dosul muntelui, al căruia vîrf era ocupat de satul Neville. Marii ștejară seculară ai pădurei, cari descrieau un cerc întins împregiurul locuinței, făceau din ea o adevărată singurătate. Corpul de locuință destinat odinioră călugărilor era espus cătră meșă-di. Parcul părea că are vre-o patru-deci de iugere (23 hectari). Lângă casă domnia o livadiă verde, întretăetă de mai multe parăușe limpedi, de basinuri așezate cu grația, și fără nici un artificiu aparent. Pe ici, pe colo se rădica arbori verzi cu forme elegante, cu frunzișul felurit. Pe urmă peșteri așezate cu îndemănare, terase masive cu scările lor stricate și rampe ruginite întipăriau o fisionomiă particulară acestei sevăbatice Thebaide. Arta încă unise acolo construcțiunile sale cu efectele cele mai pitorești ale naturei. Patimile omenesci păreau că trebuie să mîră la piciorle acestor mari arbori, cari opriau apropierea sgomotelor lumești de acest asil, precum stîmpărau căldura soarelui.

— „Ce disordin!” își dișe domnul d'Albon după ce s'a bucurat de espresiunea întunecată pe care o dedeau ruinele acestui peisagiu, ce părea lovit de blăstem. Era ca un loc funest părăsit de omeni. Iedera își întinsese peste tot nervii sevă încovrigați și bogatele sale mantale. Mușchi brună, verzi, galbenă sevă roși își răspândia colo-

rile lor romantice pe arburî, pe bănci, pe coperișe, pe pietrii. Ferestrele mâncate de cari erau tocite de plôe, găvănite de vremuri; balcônele erau sdrobite, terasele dărimate. Câte-va oblône nu se mai țineau decât într'o țifină. Ușile crăpate păreau că nu pot rezista unui atac. Încărcate de șuvițele lucitoare ale plantelor parasite, crengele arborilor roditori păraginiți se întindeau în depărtare fără a da recoltă. Ierburî înalte creșceau în alee. Aceste sfărîmături aruncau în tablou efecte de o poesiă fermecătoare, și idei visătoare în sufletul privitorului. Un poet ar fi rămas acolo cufundat într'o lungă melancoliă, admirând acest disordin plin de armonii, această destrucțiune, care nu era fără grație. În acest moment, câte-va rațe de sóre își făcură loc printre crăpăturile norilor, luminară prin reflecturi de miî de colorî această scenă jumătate sêlbatică. Țiglele brune străluciră, mușchii selipiră, umbre fantastice se scormoniră pe liveđi, sub arborî; colorî mórte se deșteptară, opozițiunii picante se combătură, frunđișurile se desemnară în lumină. De odată, lumina dispăru. Acest peisagiú care par-că vorbise, tăcu și redeveni întunecat, sêu mai bine blând ca colórea cea mai blândă a unui crepuscul de tómnă.

— „Acesta e palatul unei đine din povești,“ își đise consiliarul care nu mai vedea această casă decât cu ochii unui proprietar. „Al cui să fiă óre? Trebuie să fiă cine-va un mare dobitoc, ca să nu locuască într'o proprietate atât de frumoasă.“

De odată, o femeia se aruncă de supt un nuc plântat la drépta grilei, și fără sgomot trecu pe dinaintea consiliarului atât de repede, ca umbra unui nor; această vedenia îl făcu mut de surprisă.

— „Ei bine, d'Albon, ce ai?“ îl întrebă colonelul.

— „Îmi frec ochii ca să știu de dorm sêu de sunt deștept;“ răspunse magistratul lipindu-se de grilă pentru a putea revedea fantasma.

— „Ea se află de bună samă supt acest smochin,“ đise el arêtându-i lui Filip frunđișul unui arbore care se rădica de-asupra zidului, la stînga grilei.

— „Cine, ea?“

— „Ei! ce știu eu?“ răspunse domnul d'Albon. „Colo, dinaintea mea,“ đise el încet, „se rădică numai acum o femeia strania; mi s'a părut că se ține mai mult de natura umbrelor, decât de lumea celor vii. Ea e atât de sveltă, atât de ușoră, atât de vaporosă, încât trebuie să fiă diafană. Figura ei este albă ca laptele. Vestimintele ei, ochii ei, pêrul ei sunt negrii. Ea m'a privit în trecet și deși nu sunt fricos, căutătura ei nemișcată și rece m'a închegat sângele în vine.“

— „Frumosă e?“ întrebă Filip.

— „Nu știu. Nu i-am vedut decât ochii din față.“

— „La dracu prânđul din Cassan!“ strigă colonelul; „să rămânem aci. Am o dorință să intru în această ciudată proprietate. Vedî tu aceste cadre de ferestre vâpsite cu roșu, și aceste vine roșii desemnate pe ciopliturile ușilor și ale oblónelor? Nu ți se pare că e casa diavolului; póte că a moștenit-o dela călugări. Aide, să fugim după dómnia albă și negră! Inainte!“ strigă Filip cu o veselie prefăcută.

În momentul acesta, cei două vênători auđiră un țipet destul de asemenea cu al unui șórece prins în cursă. Ei ascultară. Frunđișul cător-va arbuste sgârcite rêsună

în tăcere, ca murmurul unei unde agitate; dar, deși își încordară auđul pentru a cuprinde câte-va sunete nóuë, pământul rămase tăcut și păstră secretul pașilor necunoscutei, decă într'adevêr ea pășise.

— „Êtă ceva ciudat!“ strigă Filip urmând conturile pe care le descrieau zidurile parcului.

Cei două amici ajunseră îndată într'o aleă a pădurei, care conduce la satul Chauvry. După ce au urcat calea acesta spre drumul Parisului, se găsiră înaintea unei grile, și vedură atunci fațada principală a acestei locuințe misterioase. Din partea acesta, disordinul era în culme. Nemărginite crăpături brăzdau murei celor trei corpuri de locuință zidite în triumhiú. Fărîme de țigle și de sist grămădite la pământ și coperișe stricate anunțiau o neîngrijire deplină. Câte-va fructe căduseră supt arburî și putređiau fără a fi culese. O vacă pășcea printre pajște, și călca florile straturilor, pe când o capră rumega strugurii verđi și vița unui umbrar.

— „Aici, totul este armonia, și disordinul este óreșicum organizat,“ đise colonelul trăgênd lanțul unui clopot; dar clopotul era fără limbă.

Cei două vênători nu auđiră decât scârțaitul ascuțit al unui resort ruginit. Deși fórtie stricată, mica pórtă făcută în zid lângă grilă resistă orî-cărei silințe.

— „Ho! ho! totul devine fórtie ciudat,“ đise el cătră soful sêu.

— „Decă n'ași fi magistrat,“ răspunse domnul d'Albon, „ași crede că acea femeia negră este o vrăjitoare.“

Abia isprăvisese aceste cuvinte când veni vaca la grilă și le prezentă botul sêu cel cald, ca și când ar fi simțit lipsa de a vedea creaturi omenești. Atunci o femeia, decă se póte da acest nume unei ființe nedefinite, care se rădică de supt o tufă de arbuste, trase vaca de funia. Această femeia purta pe cap o basma roșia, de sub care eșiau șuvițe de pêr blond destul de asemenea cu caerul unei furci. Ea n'avea legătura de gât. O rochiă de lână grosă cu dungî negrii și sure, prea scurtă cu căți-va policari, permitea să i se vadă picioarele. Putea să cređă cine-va că se ținea de unul din triburile pieilor roșii celebrate de Cooper; că-cî picioarele sale, gâtul și brațele sale góle pareau zugrăvite cu colóre de cărămidă. Nicî o rađă de inteligență nu însufleția figura ei turtită. Ochii ei albăstrii erau fără căldură și stinși. Căți-va perî albi și rari îi țineau loc de sprâncene. În sfêrșit, gura ei era strîmbată astfel, încât lăsa să trecă dinți rêu așezați, dar albi ca ai unui căne.

— „Hei! femeia!“ strigă domnul de Sucey.

Ea sosi încet până la grilă, privind cu un aer dobitocit pe cei două vênători, la vederea căroră îi scăpă un suis greú și silit.

— „Unde suntem? Ce fel de casă e aceea? A cui e? Cine ești Domnia-ta? De aici ești?“

La aceste întrebări și la altele multe, pe care i le adresară una după alta cei două amici, ea nu răspunse, decât prin morăituri guturale care sêmănau mai mult cu ale unui animal, decât cu ale unei creaturi omenești.

— „Nu vedî că e surdă și mută,“ đise magistratul.

— „Bunî-Ómenî!“ strigă țeranca.

— „Ah! ea are drept. Acesta ar putea fi prea ușor vechia mânăstire a Bunilor-Ómenî,“ đise domnul d'Albon. Întrebările reîncepură. Dar ca un copil capricios,

țeranca se înroși, se jucă cu sandala sa, înfășură funia vacii, care se apucase éráși de păscut, privi pe cei două vânători, esaminând tóte părțile îmbrăcăminteii lor; ea clonțani, morâi, gâlgâi, dar nu vorbi.

— „Numele tée?” îi dișe Filip privind-o fics, ca și când ar fi voit să o farnece.

— „Genoveva,” dișe ea rîdînd cu un aer dobitocesc.

— „Până acum vaca este creatura cea mai inteligentă pe care am vedut-o,” strigă magistratul. „Voiú slobođi o pușcătură pentru a chiăma lume.”

În momentul, în care își apucă d'Albon arma, colonelul îl opri printr'un gest, și îi arêtă cu degetul necunoscuta care deșteptase curiositate lor cu atâta vioiciune. Acéstă femeia părea cufundată în gânduri adânci, și venia cu pași lini printr'o aleă destul de depărtată, așa că cei două amici avură timpul să o esamineze. Ea era îmbrăcată într'o rochia de atlas negru tocită de tot. Pêrul său lung cădea în plete numérose pe fruntea ei, împregiurul umerilor, se scobora până în josul taliei sale, și îi servia drept șal. Obicinuită fără îndoelă cu acest disordin, ea alunga numai rar pêrul de pe fiă-care tîmplă; dar atunci, agita capul printr'o mișcare bruscă, și nu se încerca de două ori până să-și desfacă fruntea său ochii de acest vîl gros. Gestul său avea de altcum, ca al unui animal, acea admirabilă siguranță de mecanism, a căruia iutélă putea să pară o minune la o femeia. Cei două vânători uimiți o vedură sărind pe o créngă de măr și acățându-se de ea cu ușurința unei paseri. Ea apucă fructe, le mîncă, pe urmă se lăsă să cadă la pămînt cu moliciunea grațiosă care se admiră la vererite. Membrele ei posedau o elasticitate, care lua celor mai mici mișcări ale ei până și aparința genei său a silei. Ea se jucă pe pajiste, se rîstogoli ca un copil; pe urmă, de odată, își aruncă picioarele și mâinile înainte, și rămase întinsă pe érbă cu abandonul, grația, naturelul unui pisoiu adurnit la sóre. Tunetul bubuind în depărtare, ea se întorse repede, și se puse în patru picioare cu îndemânarea minunată a unui căne, care aude venind un străin. Prin efectul acestei pozițiuni ciudate, pêrul ei negru se desfăcu de-odată în două bande

largi care recădură de fiă-care parte a capului, și permise celor două privitori ai aceste scene ciudate să-și admire umerii, a căroră piele albă străluci ca mărgăritele câmpiei, un gât, a căruia perfecțiune făcea să judece omul pe aceea a tuturor proporțiunilor corpului.

Ea scóse un țipet dureros, și se rădică cu totul în picioare. Mișcările ei urmau una după alta atât de grațios, se esecutau atât de ușor, încât nu se părea a fi o creatură omenescă, ci una din acele fice ale aerului celebrate prin poesile lui Ossian. Ea merse cătră un basin, își scutură ușor un picior ca să-l desfacă de pantof, și părea că-î place să-și îmoe în isvor piciorul alb ca alabastrul, admirând fără îndoelă undulațiunile pe care le producea și care străluciau ca pietrele scumpe. Pe urmă îngenunchiă pe marginea basinului, își petrecu, ca un copil, cufundându-și în apă lungile cosițe și trăgându-le afară cu repeđiciune pentru a vedea căđînd picătura de picătura apa cu care erau încărcate, și care strébătute de rađele đilei formau ca nișce mătâni de mărgăritare.

— „Acéstă femeia este nebuună,” strigă consiliarul.

Un țipet răgușit, țipetul Genovevei, rîsună și păru că se adresază necunoscutei, care se rădică cu vioiciune alungând pêrul de pe fiă-care parte a feții. În momentul acesta, colonelul și d'Albon putură să observe bine trăsurile acestei femei, care vedînd pe cei două amici, alergă la grilă în câte-va sărituri cu ușurința unei căprioare.

— Adio! dișe ea cu o voce dulce și armoniosă, dar fără ca acéstă melodie, așteptată cu nerăbdare de vânători, să pară a desvêli cel mai mic simțămînt său cea mai mică ideia.

Domnul d'Albon admiră lungile gene ale ochilor săi, sprâncenele sale negre bine provédute, o piele de o albețe strălucită și fără cea mai ușoră nuanță de roșată. Numai mici vine albastre se desemnau pe fața sa albă. Când se întorse consiliarul cătră amicul său pentru a-î împărtași uimirea pe care i-o inspira vederea acestei femei stranie, îl găsi întins pe érbă și ca mort. Domnul d'Albon descărcă pușca în aer pentru a chiăma lume și strigă: Ajutor! cercând să rădice pe colonel.

(Va urma.)

Dacii¹⁾.

Studii populare de Iosif Popescu.

(Continuare.)

Pacea încheiată cu Decebal nu putea să dureze mult. Dacii erau un popor turbulent, care nu se putea astîmpêra până îi mai rămîneau mijlôce de acțiune. Și aceste mijlôce erau considerabile. Armatele romane învingétore abia atinseseră Transilvania, mieđul imperiului dacic. Decebal, care cunoșcea bine starea imperiului roman, întrase în alianță și cu Partii, inimiciii cei mai înverșunați ai Romanilor și-î întăritase să începă resbel.

De altă parte, abia eșise din Dacia greul armatei romane, și Decebal începuse să facă pe ascuns pregătiri de resbel, începuse să armeze, să primescă deser-

tori romani și să restituie fortărețele dărîmate. Curînd după aceea Dacii trecură Tisa și ocupară o parte din țera Jazygilor. Acéstă era o călcare pe față a condițiunilor de pace, și Trajan auđind de nelealitatea și falsitatea Dacilor se întărită grozav și esclamá: „Sic in provinciarum speciem reductam videam Daciam²⁾”. Senatul roman declară pe Decebal inamic al patriei, ér Trajan se decise a întreprinde în persónă o a două a espedițiune în contra lui.

În primăvéra anului 104 d. C., plecă Trajan cu o legiune și cu cohortele pretoriane la Mesia, unde mai veniră două legiuni din provinciile vecine, pe când

¹⁾ Veđi Strabo, Pliniú, Dio Cassius, Tabula Peutingeriana, Gebhardi, Alfonso Ciacono, Bergmann etc.

²⁾ Cu alte cuvinte: „Să ved dară Dacia prefăcută în provincia romană.”

o a patra legiune, a XIII-a, se afla în Sarmizegethuza. Așadară la a doua expedițiune încă luară parte 4 legiuni, și adică: Legio XIII gemina; Legio V macedonica; aceste două au fost și în expedițiunea cea dintâi; Legio minervia prima, numită mai târziu și trajana, înființată de Domițian în Germania inferiără, unde-și avea cvartirul încă pe timpul lui Sever; în fine Legio VI-a claudia, pia, fidelis.

Trajan, îndată ce ajunsese în Mesia, trimise o parte din armată sub conducerea lui Lusiū Quietu, fostul comandant al călărimei în expedițiunea primă, peste Dunăre pe la Uj-Palanka. Ținutul dacic de aci fusese ocupat, în

urma păcii, în urma păcii, de o garnisonă română. Lusiū Quietu înainta fără nici un pericol pe un drum cunoscut, având înaintea sa legiunea dela

Sarmizegethuza, ér în dosul său pe Trajan cu partea cea mai mare a legiunilor.

Vedând Decebal că armata romană se apropia de reședința

sa și că mulți dintre Dacii săi desertază, se încercă să încheie din nou pace cu Trajan. Acesta însă ceru dela inamic să depună armele și să se predea fără condițiuni în mâinile Romanilor. De aceea regele Dacilor voi mai bine să încerce încă odată norocul armelor; își adună dar trupele și chiamă într'ajutor pe poporale vecine. De altă parte trimise ucigași plătiți în Mesia să omore pe Trajan; dar această încercare nu reuși.

Tot în timpul acesta se pare a se fi întâmplat episodul mișcător al conducătorului legiunei XIII, Longin. Acesta făcând multă stricăciune inamicului fu chiamat

la o convorbire amicală cu Decebal și aci întrebat în public despre planurile lui Trajan în purtarea acestui resbel. Longin refușă de a răspunde, de aceea fu prins, fără a se respecta dreptul de legat. Acum Decebal trimise soli la Trajan cu promisiunea, că va elibera pe Longin, dacă i se va înapoia țera până la Istru și spesele resbelului. Înțelegând bravul Longin de acea faptă a Dacului trimise la împăratul său pe un libertin, pe care-l avea pe lângă sine, cu vestea, că mai bine móre, decât să pună la încercare nobila inimă a lui Trajan. După plecarea libertinului bravul Longin se sinucise.

Piticul Sultanului. (Pag. 92.)

Astfel dară toate încercările lui Decebal, de a face pe Trajan să se lase de resbel, au fost zadarnice. Împăratul roman cu restul armatei sale merse pe Istru în jos și căută un loc potrivit pentru a face un pod gigantic peste Dunăre. Scopul lui era să lase generațiunilor viitoare

un monument neperitor, să atace apoi Transilvania din Sud-Ost și să taie drumul de retragere al Dacilor în munții sudici. Locul, unde s'a zidit podul de piatră al lui Trajan, se pare a fi fost satul Gieli, cincă ore spre Ost dela Turnu-Severin, nu departe de versarea Oltului în Dunăre¹⁾. Aci nu numai că s'au aflat

¹⁾ Cei mai mulți scriitori așază podul lui Trajan la Turnu-Severin, deși Tabula Pentingeriana nu arată aci decât un pod de lemn, și deși lățimea riului dată de Dio Cassius și celelalte descrieri ale locului nu corăspund cu dispozițiunea Dunărei la Turnu-Severin. Se pare, că acest pod a fost mai curând construit de Sever, care a petrecut mult timp în Panonia. Dacă Trajan a trecut pela Turnu-Severin, a mers pe strada militară spre Ost peste Modru până la riul Schyl, a

rămășițele unui pod de piatră și ruine de fortărețe pe amândouă țărmuri, ei și urmele unei căi militare, care conduce spre Nord către Turnul-roșu la Sibiu și pe care Romanii și astăzi o numesc calea lui Trajan. Celelalte condiții încă se potrivesc cu descrierea lui Dio Cassius, care vorbește în modul următor: „Trajan a făcut un pod de piatră peste Istru, pe care nu-l pot îndestul admira. El are 20 de stâlpi pătrați de piatră, a cărora înălțime este de 150 picior²⁾ fără temelie, și lățimea de 60 picior (cam 16 metri). Acești stâlpi sunt depărtați unul de altul de 170 de picior (cam 46 metri) și legați între sine prin arcuri. Podul e așezat la un loc, unde râul e adânc, lat și repede, și unde pământul e mocirlos.“

În primăvara anului 105 d. C. trecu Trajan Dunărea și merse cu armata pe Olt în sus până la pârâiele Carpaților, cari despărțeau Transilvania de România. Acest drum militar conduce pe țărmul drept al Oltului pe la Romula (Resca), Acidava (în fața Slatinei), Rusidava, până la Pons Aluti (Rîmnic). De aci încolo, țărmul drept este în multe locuri atât de stîncos, încât n'a putut exista un drum. Aci armata a trebuit să treacă pe țărmul stîng, a mers pe Buridava (în fața de Călimănești) de unde drumul se depărtează de Olt până la Castra Trajana (de sigur nu departe de Salatra).

Aici s'așezat Romanii în castră înainte de a-și continua drumul prin strimtorile periculoase ale Carpaților, pe unde iese Oltul din Transilvania și curge spre Sud prin România mică până în Dunăre.

De astă-dată Decebal nu mai cutează a ieși la șes pentru a se opune Romanilor. Soldații săi, deși foarte

trecut râul și a luat-o spre Sud-Ost pe țărmul stîng al Schylului pe la Rucăr, Brădești, Craiova (Palendava), Kakeleei (Castra nova) până la Dunăre, unde am amintit că s'ar afla rămășițele unui pod de piatră.

²⁾ Cam 40 de metri și jumătate. Această înălțime considerabilă se explică prin scopul lui Trajan de a face un lucru neperitor, și de a putea transporta trupele peste pod și erna când Dunărea se umflă. În genere dimensiunile acestui pod sunt gigantice și precum știe Gautier în „Traité des ponts,“ mai presus de ideile arhitecților moderni, decă este adevărat că au existat. „Les dimensions d'un pareil ouvrage sont presque au dessus de toutes les idées des architectes d'aujourd'hui, s'il est vrai, qu'elles aient existé.“

bravi, nu puteau rezista artei militare perfecționate a armatei romane. Dar cu atât mai bine se putea Decebal apăra în strimtorile, care formeză intrarea în Transilvania despre Sud, și în munții întăriți prin fortărețe.

Cea dintâi luptă serioasă a trebuit să fie înaintea strimtorii Turnului-roșu. Columna lui Trajan arată într'adevăr o luptă în strimtorile munților. Romanii fură siliți să cucerească fortăreța de forteretă; ér Dacii se apărau cu cea mai mare înverșunare. Acești seltatici eroi, vedënd că nu mai e scăpare dedea foc caselor și bunurilor lor, omorau cu mâinile lor pe bătrânii neputincioși, pe femeile și copiii lor, ca să nu devină sclavii Romanilor, și părăsiau peste noapte locurile împresurate. Astfel intră Trajan în Transilvania și cuceri pe rând toate orașele din drumul său, ér Dacii, învinși se retraseră în munții nordici. Acum Decebal trâmise érași soli la Trajan, ca să-l roge de pace, dar fără rezultat. De aceea Dacii se mai reculeseră odată și cercară să recucerească fortărețele ocupate de Romanii. Încercare zadarnică! Romanii ocupară din nou Sarmizegethuza, care de bună samă fusese părăsită de legiunea XIII încă dela începutul resbelului, deore-ce o legiune nu putea rezista întregii armate dace. Este foarte probabil, că la această ocupare s'aun împreunat legiunile lui Lusiū cu ale lui Trajan. Decebal vedëndu-și cetățile și mai totă țera cucerită de Romanii, vedëndu-și averile descoperite în albia râului Sargetia, nu mai voi să trăească. Un eroi ca el nu era făcut pentru a cădea prins, ci să moră înainte de a-și vedea rușinea cu ochii. Mulți Daci nobili, imitând exemplul regelui lor, își luară viața, ér alții se predederă lui Trajan și fură duși în Italia, ca să înfrumusețeze triumful Romanilor. Acum trâmise Trajan călărima să persecuteze restul armatei Dacilor. Totă țera fu cucerită, fortărețele luate cu asalt, o parte a populațiunei ucisă, ér alta alungată peste frontieră. Astfel resbelul dacic era finit și sôrtea acestui brav popor hotărâtă. Sfârșitul acestei expedițiunii osteniciose cadé, după Mommsen, în anul 107 d. C. Dorința lui Trajan fu astfel împlinită, că-ți Dacia deveni provincia romană.

(Va urma.)

Mitologia daco-română.

Moroi.

Moroi, după cum își închipuiesc și cred Romanii, sunt un fel de strigoii mici, cari se fac din copiii cei „pierduți,“ adică născuți fără vreme, apoi din copiii ce se nasc morți, precum și din cei nou-născuți, ce mor până a nu fi botezați¹⁾. Copiii acestia până la al șeptelea an²⁾

¹⁾ Credința Romanilor atât din Bucovina, cât și din Moldova.

²⁾ Unii Români spun că copiii cei nebotezați după al treilea, alții după al șeptelea și éra alții după al nouélea an se fac Moroi. Cei mai mulți însă spun că după al șeptelea an.

vin nóptea și cer țita dela mamele lor³⁾. După al șeptelea an însă din nóptea, în care s'aun îngropat, în fiă-care nópte următoare se scólă din morminte și încep a striga câte de trei ori după olaltă „botez,“ și decă se întemplă să-și audă cine-va și-și botéza, după cum vom vedea mai la vale, atunci tac și se întorc în mormintele lor, de unde nu mai es nici odată. Decă însă nu-și botéza nime, ei se fac Moroi și devin spaîma și gróza tuturor ómenilor, cari se întemplă

³⁾ V. Alecsandri. Poesii pop. ale Rom. București 1866, pag. 194.

să-î vedă și să-î întelnească seû să trecă pe unde sunt ei îngropați⁴⁾). Drept aceea mamele, care au avut nenorocirea⁵⁾ să perdă vr'un copil, să-l nască mort, seû căroră le-a murit copiii mai înainte de-a fi fost încreștinați, acele mame, dic, pentru a încungiura, ca după al șeptelea an să se facă copiii lor Moroî, trebuie, după cum spun Româncele din Moldova, să care cu gura șapte ani de-a rëndul în ziua de Bobotéză aghiasmă mare și să stropescă cu ea mormintele lor⁶⁾). Româncele din Bucovina, după cum ni s'a spus, tot în ziua de Bobotéză ieû aghiasmă de cea mare, care se face la „Iordan,” și ducându-o într'un pământ seû și 'n alt vas o törnă încruciș peste mormintele, unde știu că se află copiii lor îngropați, seû törnă aghiasmă de-acesta pe săcriul Moroiiului prin o bortică anume făcută, și de câte-orî törnă, de atâtea orî rostește formula botezului, adică: „boteză-se robul lui Dumneđeu Ion, de este băet, Maria, de este fată, în numele tatălui și al fiului și al st. duh, amin!” Éră numele ce s'a dat copilului mort la cea dintâiu turnare a aghiásmei trebuie să se repețiască în toți șapte ani⁷⁾).

Prin acéstă procedură, repetită în fiă-care an în ziua de Bobotéză, după cum afirmă Românii din Bucovina, Moroiiul e deplin botezat și mai mult nu rămâne Moroii, ci cutare copil, și locul unde e îngropat nu cășunează nimereu nici o nenorocire, nici o daună. Atât ómenii cât și vitele, care trec pe acolo sunt lăsați în bună pace, că-cî Moroiiul, botezat fiind, nu se mai scólă din mormântul seû, nu mai iese afară, ci rămâne acolo pentru totdeuna ca și orî care alt mort de rënd⁸⁾).

Copiii pierduți, cei morți-născuți, și cei noui născuți, cari mor nebotezați, meniți de Ursitele lor a deveni Moroî, decă după înmormântarea lor nu se înteresază nimeni de dênșii ca să-î încreștineze, sunt înmormentați totdeuna nóptea în Bucovina, și nu în rënd cu ceialalți morți, ci în genere într'un ungheriu sub zidul seû gardul ținterimului. Un bărbat, o femeia, dar mai ales móșa învêșce copilul mort într'o rantie (rufă) seû într'o bucătică de pânză, îi face un săcriș din nișce drănicioare, îl pune în acesta și prin întunerecul nóptii îl duce cu ajutorul unui alt bărbat seû al unei femei de-l îngropă în ținterim⁹⁾).

Șciut este însê, că unele ființe pierdute își omóră copiii nelegitim cređend a-și ascunde rușinea, și apoi îi îngropă seû sub talpa vre unei cașe, seû sub talpa vre unui grajdiu, seû la tulpina vre unui pom, seû pe malul vre unui pârău, în scurt orî unde apucă și le vine mai la îndemână. Unele ca acestea, se înțelege, că nu mai caută a-și încreștina copiii, ci sunt bune bucuróse, că au putut scăpa de dênșii. Mai cu samă acești nenorociți mititei se fac după al șeptelea an Moroî și când ies din morminte încep a striga în fiă-care nópte „botez,” și a face ómenilor o mulțime de neplăceri și daune.

⁴⁾ Cred. tuturor Românilor din Bucovina.

⁵⁾ Româncele dela sate, la care n'a strebătut încă demoralizarea ce se află prin orașe, consideră faptul când pierd vre un copil seû îl nasc mort, de un păcat și nenorocire fôrte mare.

⁶⁾ V. Alecsandri, op. cit. pag. 104.

⁷⁾ Cred. Rom. din Horodnicul de jos, com. de D-nul Petru Prelipcén, și acelor din Căndreni, com. de D-nul Petru Ursul, precum și din alte sate rom. din Bucovina.

⁸⁾ Cred. Rom. din Horodnicul de jos, com. de P. Prelipcén, și din alte sate din Bucovina.

⁹⁾ Datina Rom. de pretutindene în Bucovina.

Însê orî cine aude pe vre unul din Moroî strigând botez, decă numai voeșce, îndată póte să-l boteze. Iea de grabă o năframă albă, curată, seû o bucătică de pânză nouă și rupându-o în două și aruncându-o în partea în care aude strigând, dic: „Boteză-se robul lui Dumneđeu Ion, de-î băet, Maria, de-î fată, în numele tatălui și al fiului și al st. duh, amin!”¹⁰⁾. Seû ia o luminărică de cêră aprinsă, scóte mâna dréptă din măneca cămeșii și așa, ținând luminărica, în mâna desvêlită, cătră locul unde crede că se află seû a auđit pe Moroî, rostește formula de mai sus¹¹⁾).

Prin rostirea formulei de botez și a numelor acestora, se dic, că din acel moment Moroiiul se boteză și nu mai e Moroii, nu iese din mormântul seû, nu strigă botez, nu se mai arată ómenilor nici odată, nici nu face nimereu nimic¹²⁾).

S'a spus din ce se fac Moroii, cum se îngropă și cum se boteză ca să nu mai fiă Moroî. Vine acuma rëndul să vorbim și despre aceea: când ies ei din mormintele lor? cum se arată ómenilor și ce le fac acestora, precum și vitelor, cu care vin în atingere?

Moroii, ca și orî-care alte spirite necurate, ies din mormintele lor pe la mieđul nóptii și se arată ómenilor în chip de mâțe¹³⁾, ogari, luminare roșia¹⁴⁾, copii, precum și în multe alte chipuri. Éră când încep cocoșii a cânta, atunci cât aș clipi din ochi dispar cu toții ascundându-se fiă-care la locul seû.

Cei ce se arată în chip de mâțe se sue pe pomi, mai ales decă sunt îngropați sub vre un pom, încep apoi a mieuna fôrte urit, a miorlai și a se bate cu alți Moroî. Decă întempină pe cine-va în calea lor, îi sar în față, îl sgărie pe obraz seû orî pe unde apucă¹⁵⁾).

Când se arată în chip de ogari hîrtesc la ómeni și dau navală asupra lor voinđ să-î mușce, și de multe orî îi și mușcă¹⁶⁾).

În chip de luminare roșia se arată ei pe la mieđul nóptii arđend ca o mare pară de foc, ca para dintr'o pușcă seû pistol. Și de este omul, care-î vede, departe de acéstă luminare, Moroii nu se apropie de el, dar de este fôrte aprópe seû de se întelneșce în cale cu ei, atunci aceștia nu-î dau pace, se apucă de capul lui și-l bat, îl pocesc, îl stropșesc, îl nebunesc seû îl amuțesc de nu mai póte vorbi în veci¹⁷⁾).

Ca copii se arată Moroii îmbrăcați în cămeși albe, lungi până în pământ și numai în casul acesta strigă botez¹⁸⁾. Mai tare însê strigă ei botez pe la țile mari și mai ales pe la Bobotéză¹⁹⁾).

Moroii sunt în genere fôrte rêi. Când ies pe la mieđul nóptii, unii plâng și se vaiță ca copiii, alergând în

¹⁰⁾ Cred. Rom. din Căndreni, Voloca de pe Siretiu, Hășesci și Siretiu. E de insemnat cum că numele Ion și Maria se dá de toți Românii din Bucovina Moroiiilor, cari se boteză. De alt nume nu se pomeneșce.

¹¹⁾ Datina și cred. Rom. din Voloca.

¹²⁾ Cred. tuturor Rom. din Bucovina.

¹³⁾ Cred. Rom. din Hășesci, Căndreni și Voloca.

¹⁴⁾ Cred. Rom. din Căndreni com. de P. Ursul.

¹⁵⁾ Cred. Rom. din Hășesci.

¹⁶⁾ Cred. Rom. din Căndreni com. de P. Ursul.

¹⁷⁾ Cred. Rom. din Căndreni com. de P. Ursul.

¹⁸⁾ Cred. Rom. din Hășesci.

¹⁹⁾ Cred. Rom. din Horodnicul de jos, com. de P. Prelipcén.

tóte părțile, strigând botez și cerând ceva de pomână, séú, după cum am vădút mai sus, miorlăind ca mâțele și hîrîind ca ogarii²⁰⁾. Alții se duc pela mamele lor, care nu s'au îngrijit de dênșii ca să tórne în ȕiua de Bobotéză aghiasmă mare pe mormintele lor și, unde le află, încep a le schimosi până ce le lasă ca vai de ele²¹⁾.

Décă sunt îngropați sub talpa vre unei case, Moroii, ieșind din mormintele lor, se sue în podul casei, alérgă încolo și încóce. rěstórnă tot ce le vine înainte, hodorogesc, strigă, țipă, se vaită, în scurt fac fel și chipuri de nebunii de bagă pre cei din casă în tóte rëcorile. Dar de multe ori nu se lasă numai cu atâta, ci după ce se satură de rëșturnat și aruncat prin podul casei, se scobórá în casă, se apucă de capul ómenilor, nu le dau pace să dórma, îi aruncă jos din paturî, îi ghîntesc. li se pun pe piept și vreú să-î nădușască, îi scupă; apoi aruncă tóte obiectele în mijlocul casii, murdăresc totul, mai pe scurt fac câte nu te mai tae prin cap²²⁾.

Cei ce sunt îngropați sub talpa vre unuí grajdiiú séú poétá nu dau pace vitelor, ei rěstórnă ieslele și haleele, încálcesc vitele în funii, le chilogesc, le stílcesc, le slútesc, și atâta le chinuesc până ce cea mai mare parte din ele per. Din această caúsă apoi Románii totdeuna mută casele și grajdiurile de

unde cred că se află vre un Moroii în alte locuri curate, unde spun că le merge mult mai bine, unde nu li se întemplă nici o neplăcere din partea acestor spirite rele²³⁾.

Se ȕice că mulți Moroii ies și la drumuri în calea călătorilor și, decă întálnesc pe vre unul mergënd într'o căruță cu cai séú car cu boi, se viră printre spițele rótelor

și încep a se vaita și a țipa de-ți iéú auđul, spáriind prin această cai séú boii, cari apucă la fugă, sfarmă caréle și cășunéză multe nenorociri ómenilor și vitelor²⁴⁾.

Ómenii și vitele, care se culcă pe locul, unde sunt Moroii îngropați, se bolnăvesc, li se strimbă trupul în tóte părțile, gura li se strimbă la drépta, ér piciórele la stînga așa, că de și nu mor, cei mai mulți se fac și rêmân nișce caricaturi, de care trebuie se te infiorezi când aruncî numai privirea asupra lor²⁵⁾.

Spun descântecele, că Moroii pe mulți ómenii numai din vëđute séú din auđite îi pocesc, îi sparie și-î dióchie. Acești nenorociți se bolnăvesc, și numai prin descântare se pot vindeca.

Alte descântece spun éráși că Moroii nu numai că maltratéză vitele, ci iéú și laptele de pe la vacile mulgétóre, din care causă acestea încep a stîrpi, a slăbi și a se usca până se fac tócă²⁶⁾.

Spre a se putea scápa de asemenea Moroii, afară de mijlócele arétate mai sus, mai întrebuintéză Románii încă și „Erba Moroii-ului“ (lat. Helianthemum vulgare. germ. das gemeine Sonnerröschen), o buruénă cam ca „Erba orbaltului“, care se numeșce altmîntrelea și „Erba osului“. Acestă buruénă o fierb cu aghiasmă din ȕiua Iordanului (Bobotézii) și, ducënd astfel de apă în șepte ani

de-a rëndul în ȕiua de Bobotéză în locul, unde șéiú că e Moroii îngropat, o tórna încrucis peste morméntul lui și ȕic: „botéză-se robul lui Dumneđeu Ion, — de este băt — Maria — de este fată — în numele tatălui, al fiinlui și al st. duh, amin!“ După acest act Moroii nu mai învie, și nu mai iese din mormént ca să facă ómenilor și vitelor neplăceri²⁷⁾.

Mai este încă și alt mijloc prin care poți să te scapi de Moroii și anume: decă vei aduna usturoii

Ciocănitórea. (Pag. 94)

²⁰⁾ Cred. Rom. din cele mai multe sate din Bucovina.

²¹⁾ Cred. Rom. din Cándreni, com. de P. Ursul.

²²⁾ Cred. Rom. din Horodnicul de jos, com. de P. Prelipcén și a celor din Voloca.

²³⁾ Cred. Rom. din Horodnicul de jos, com. de P. Prelipcén, și din alte sate din Bucovina.

²⁴⁾ Cred. Rom. din Crasna.

²⁵⁾ Veđi mai multe descântece din colecțiunea mea.

²⁶⁾ Datine și cred. Rom. din Cándreni, com. de P. Ursul.

dela trei case și gunoiu dela trei țtini de lângă ușile grajdului unde sunt vite dela trei gospodari, le vei pune la olaltă cu aghiăsmă dela Bobotéză și cu păcură (dohot); fierbându-le pe toate la un loc vei unge cu această amestecătură, în forma crucei celei mari, pórtă, zăvórele, oblónele, ușile și ungheriurile grajdului unde te hotărășci cu rēzeșul și vei dice:

„Depărtéză-te Moroiule din hotarul meu și să nu îndrăsnești a mai veni și a mai spurca locul meu, nici vitele mele, nici casa mea, nici copiii mei, nici pe mine însu-mi. Depărtéză-te în loc pustiú, și te du de te bagă în al tēu mormēt, de unde ai ieșit, și să nu mai ieși în vecii vecilor, amin!²⁸⁾“

Décă face cine-va astfel și rostește cuvintele amintite, se dice, că Moroiul nu-l mai zidărește, nu se mai apropiă nici de casa sa, nici de vitele sale.

Mulți Români pretind, că ei nu numai că au auđit pe Moroi strigând botez, nu numai că i-au vėđut în timp de nópte, când toate spiritele ies de prin mormintele lor, ei au trebuit chiar să se și lupte cu dēnșii²⁹⁾. Alții éráși spun că sunt o samă de ómeni, însă mai ales femeii, care se înțeleg cu Moroi; aceștia apoi le fac toate după plac³⁰⁾.

În fine voiú să mai adaog și aceea că, atât după spusa poporului, cât și după descântecurile sale, băeții morți nebotezați se numesc Moroi, érá copilele Moróice și Moróie, în singurit Moroiú, Moróică și Moróia³¹⁾.

S. Fl. Marian.

Memoriile unui stomach.

(Continuare.)

Șciú prea bine, că această receptă, precum și cele ce urméză, ar fi apérate de facultatea întrégă. Wismuthul servește, ar dice cine-va, pentru alinarea iritabilității nervóse a stomachului; acidul mineral escită activitatea sucului gastric etc. etc. Dar te rog, iubite cetitor, nu crede acestea. Nu vrėú să judec ce influință au acele substanțe asupra altor părți ale corpului, și nici nu e dorința mea să mă amestec în afacerile altora; pentru mine însă acele ingrediente au fost mai mult stricăcioșe decât nefolositoare, ceea-ce de bună samă voiú și eu mai bine decât alții.

Ce furiă mă cuprinse, când trebui să ieau acel *mixtum compositum*!

Afară de Wismuth și natron, s'a mai întrebuințat aici și opium — opium, care în loc de a escita secrețiunile, le moleșește — opium, care influințéză în mod diferit asupra făcărui om, aci escitézá, aci moleșește! Era să scărșnesc din dinți de furiă, și totuși am fost silit să ieau dose repetite din acea micstură; din norocire durerea n'are memoria. Firește mi se făcu tot mai rău în loc de mai bine; prin urmare făcurăm o nouă vizită medicului.

Scena petrecută în casa medicului fu cam ca cea dintăiú, și nu voiú uita nici-odată liniștea rece și încredută, cu care ascultă doctorul descrierea suferințelor mele. Apoi răspunse cu sânge-rece:

— „Dă-mi, te rog, recepta înderépt; voiú face o mică schimbare, cu care, sper eu, ne vom ajunge scopul cu desăvėșire.“

La aceste cuvinte se uită peste prețiosul document și șterse un rínd, — mi se pare, opium. În curénd se gândi altfel și scrise o receptă nouă, pe care o dede domnului meu cu aceea-și mină amabilă ca întâiași-dată. Pentru această receptă nu primi nici o plată, că-cí medicii sunt de obiceiú ómenii cei mai desinteresați din lume. Pe urmă furăm complimentați și reconduși cu amabilitate ca întâia órá.

Vė puteți inchipui, că atât frica mea cât și curiositatea au fost încordate în gradul cel mai înalt prin noua ordonanță de execuțiune. Cetitorul, care va fi urmat istoria mea cu atențiune, nu-mi va refusa compătimirea suferințelor mele și va și aprețui situațiunea mea de plâns. Sabia lui Damocles atârna éráși de-asupra capului meu,

și făceam numai suposițiuni nesigure asupra grosimei firului, de care era spânzurată.

Aici să nu pierdem din vedere, că în tot timpul acesta n'am fost în stare să vėd de trebile mele și totuși n'ași fi cerut mai mult, decât o dietă ușoră. Trebuia să fiú lăsat în grija naturei, care-și dá totdeuna silința, să vindece toate relele, decât nu-i pune nimenea pedeci.

În aceste împregiurări mă aflam într'o stare de neliniște și nesiguranță cumplită, când ne duserăm la domnul farmacist Morbus, care ne pregăti următórea micstură:

Receptă: Trinitrat de Wismuth, { câte 2 scrupule.
Confecțiune aromatică, {
Micstură de gumi, 3 drachme.
Ammoniac compus, 4 drachme.
Infusiune de coji de portocală comp., 1 uncii.
„ „ rădăcinii de enzian „ 8 uncii.

Din această micstură să se ia de 3 orí pe și câte două linguri.

Nu știú decât acest veni-mi-a fost mai grețos decât cel dintăiú, dar știú că am fost silit să-l ieau de 3-orí pe și, în loc de 2-orí ca mai înainte. Recunoscuí îndată pe prietinel Wismuth, și enzianul era numai înlocuirea unei amărăciuni printr'alta; amēndouí însă erau însoțiți de alți drači mai răi decât ei.

Era dar lucru natural ca starea mea să devină tot mai rea și să fiú transportat la un alt „medic renumit“, care pėtrunse ceva mai afund în diagnosa rėului meu, ciocăni ca de obiceiú gratia închisórei mele, cóstele, cu degetul sėú, și-mi puse o mulțime de întrebări pe care nu le voiú aminti aici. Erăși gemui desperat când auđii péna medicului scărțăind pe hărtie, pe care se nășcea un nou manifest încontra sănėtății și vieții îndelungate.

De astă-dată căpėtă el o altă formă și amărăciunea supėrării mele nu era mai mică, decât amărăciunea aloei.

Receptă: Decocțiune de aloe compusă, 2 uncii.
Infusiune de rădăcinii de columbo, 3 uncii.
Tinctură de opium, 10 picături.
„ „ hămeiú, 1½ drachme.
Apă acră de cireșe, 6 drachme.

Să se ia din această micstură pe totă ziua 2 linguri.

Să observăm că în recepta cea dintăiú o parte constitutivă era confecțiune aromatică, pe când aici s'a prescris

²⁸⁾ Cred. fórte respândită în Bucovina.

²⁹⁾ Cred. Rom. din Voloca.

³¹⁾ Veđi mai multe descântece din colecția mea.

²⁸⁾ Dat. si cred. Rom. din Căndreni, com. de P. Ursul.

aloe — două substanțe, care sunt cu totul opuse în efectele lor. Amărăciune era însă și aici destulă; într'atâta se unia cu cei doi medici.

Cu totă această micștură plăcută starea mea rămase cea vechiă, ba, deore-ce stăpânul meu, pacientul, veni din nenorocire la ideea, că luarea medicinei îl scutește de orîce dietă, mi se făcu mai rău și trebui să fiu dus la un al treilea medic.

Ași obosi pe cetitorul cel mai răbdător, decă așa împărtași diferitele păreri, care fură pronunțate despre cauza bólei mele. Ajunge să spun, că un medic îmi prescrie alcalii, pe când celălalt le declara stricăcioșe și-mi da acide. Comunică rețeta medicului al treilea.

Rețetă: Sulfat de alaun, 1 drachmă.
 „ „ zinc, 1 „
 Acid sulfuric subțiat, 4 uncii.

Din această micștură să se ia de 3- seú 4-orî pe și 3o de picături în 1/2 cană de apă cu zahar.

Aceste acide puternice avură o influință bună, că mă scăpară de unele acumulațiuni de materii în putrețune, deși zéma de alămăe ar fi făcut mai bine același serviciu.

Când fu arătată acea rețetă unui al patrulea medic, acesta clătină din cap și prescrie:

Rețetă: Potasă fluidă, 3 drachme.
 Tinctură de rădăcină de columbo, 13 drachme.

Deore-ce acest mijloc n'a fost mai bun decăt celelalte, se decise stăpânul meu să se ducă la un homeopat.

Își pôte cine-va închipui, că după cantitățile considerabile de medicinile cele mai tari, pe care le înghițisem, cu totă supărarea îmi veni să rîd, când auđii că medicul homeopat îmi prescriesese o a decilionă parte dintr'un gran de o substanță óre-care!

Trebue să recunosc, că domni medici de categoria această au cel puțin un merit negativ, că-cî eu sunt de părere, că medicamentele trebue să se reducă întru cât se pôte la nula. Er acești domni s'au apropiat fórte tare, în cantitate, de acel punct mult dorit.

Căt de caraghioșe sunt certele între alopați și homeopați? O iconă a luptei între Lilipuțienii și Brobdiniani ar putea da, după părerea mea, o bună ideeă despre răs-bóele acestor pitici și giganți medicali!). Îmi pot închipui, că un alopat și un homeopat, cari se întêlnesc pe stradă, converséză între sine cam în modul următor.

(Va urma.)

1) Un medic istorisește: „M'aduc aminte cu mare mulțămire de un cas, în care, ca membru medical al direcțiunei unei societăți de asigurare pe viéță, am recomandat să se respingă asigurarea unui om cum se cade, pentru- că medicul lui de casă era homeopat. Cu această judecată au fost învoiți toți colegii mei.“

Barca lunecă ...

Barca lunecă voiósă
 Peste-a lacului surfață
 Și 'n ea tinéra păreche
 În dulci visurî se resfață.

Ochiu în ochiu și gură 'n gură
 Pe-a plăcerilor aripă
 Eî strêbat întinse ciasuri
 Într'o fericită clipă.

Și cu ei natura 'ntrégă
 Lin plutește'n veselie:
 Teiul des încet șoptește
 Cu zefirul ce'l adie.

Ér steluțele de aur
 Sus pe cerîurî țintuite
 Tremură vedënd, că'n barcă
 Stele mândre sunt unite.

Étă! însé cerîurî noué
 Jos în apă se arată.
 Étă! stele mai frumoșe
 Și o lună înfocată.

. . . . .
 . . . . .

O! iubire, tañic farmec,
 Tu cu noi întréga fire
 O răpești în mândre visurî,
 Visurî dulci de fericire!

Tu dai teiului vorbire,
 Pe zefir îl faci să sbóre;
 Tu prefaci pămêntu'n cerîurî
 Tu faci stéua visătóre!

Fără tine ochiul rece
 Nu zărește'n teiu viéță,
 Mândrul ceriu din lac îi pare
 Chip, ce pere'n diminéță!

A. Bărseanu.

Dorința.

Doresc véra înverđită,
 Doresc sóre călduros,
 Să ved' roza înflorită,
 Să mé 'nbét de-al ei miros.

Doresc codru, codru verde,
 În el cânt de pásérea;
 Ascultându-l dór voiú pierde,
 Cumplită durerea mea.

Mai doresc să ved' isvorul,
 Cum se scurge printre flori;
 Să-l privesc și să-mî uit dorul,
 Ce m'apas' adeseorî.

Să ved' malurî zafrine
 Cu miozote, ce 'nflorésc;
 Să le-aud în nopți senine
 „Nu mé uita“ cum șoptesc.

Oh! eu nu uit nici-odată
 Ce'n viéță am iubit . . . .
 Nu uit nóptea înstelată,
 Nu uit câmpul înflorit!

Ah! de-ași mai ajunge încă
 Véra timpul de plăcerî;
 La durerea mea adâncă,
 Dór gâsi-voiú mângăerî . . . .

As. Roza C.

Piticul Sultanului.

(Veđi ilustrațiunea de pe pag. 85.)

Oriental e țera capricielor. Despoți sunt ca copiii, curioși și cruđi. Gusturile cele mai bizare, a căror împlinire cere de multe orî viéța ómenilor, sunt la ei de tóte ăilele. Câte-va exemple nu vor strica.

La curtea persană este astăđi obiceiul, ca la anul nou un curier plin de noroiu, ca și când ar veni din mare

depărtare, să anunție marelui stăpân o victoriă a trupelor persane. Despotului îi trebue fum de tămăe . . . . Mehemet Ali din Egipt se preumbla pe strade cu faimosul seú tigrú, Șeitan. Chaliful Hachim, Fatimidul, de câte-orî eșia la preumblare poruncia unui servitor să se culce pe spate, și spre trecere de vreme îi spinteca pantecele. Ba, mai

târziu ori cine-l întelna trebuia să-i strige: „o unicele, o vecinice!“ ca unui dumneșu.

Sultanii din Constantinopol încă sunt bogați în gusturi capricioase, și de sigur între ei răposatul Abdul Azis ocupa rangul de onoare. El avea pasiunea ruinătoare de a posedea vapore de rebel escelente, pe care le lăsa să stea neactive supt ferestrele palatului său. El iubia animalele sălbatice, avea cămila favorită, panteră favorită, cocoși de luptă favoriți etc. Dar capriciul capricielor era piticul său „Kuciuc Osman“. Acest pitic de 94 centimetre era renumit în stambul, și când trecea călare pe ponyul lui prin stradele Tofanei, toți îl salută și i se dedeau din cale ca unei maestăți. Sultanul era nedespărțit de piticul său, chiar în călătoriile sale prin Europa, căci avea lipsă de conversațiunile lui, care dura mai multe ore pe zi.

După ce treburile statului erau sfârșite, când marele vezir părăsia pe Maestatea-sa, venia rândul de audiență al lui Kuciuc Osman, care știa să ia în ris propozițiunile primului ministru. Sultanul își petrecea rădând cu acest curios nebun de curte, a căruia funcțiune era să nutrească și să dreseze cocoșii de luptă ai padișahului. Această

funcțiune nu era atât de neînsemnată, cum și-ar închipui cine-va. Lupta cocoșilor era un spectacol, de care se bucura Sultanul în totă ziua. Luptătorii, cari se distingeau, erau decorați de Abdul Azis în persoană cu marele cordon al ordinului osmanie în briliante. Nu era puțină onoare pentru un cocoș, fiă el cât de victorios, de a purta decorațiunea, care strălucia pe piepturile marilor demnitari europeni în sala de audiență a padișahului.

Nu știe omul să ridă său să plângă, când vede sârteea unui mare imperiu încredințată unor astfel de mâni. Putea să înflorască bieta Turciă, și popoarele ei se puteau închina unui autocrat cu minte de copil! De altcum sfârșitul lui Abdul Azis a încoronat după merit acea esistență plină de fapte ciudate. A se sinucide cu niște forfecă este tot atât de original și de ciudat, ca și a trăi cum a trăit acel sultan.

Un an și jumătate a trecut dela mórtea lui și nu se mai aude nimic despre foștii lui favoriți. Cine știe ce va fi făcând bietul Kuciuc Osman și decorații săi luptători! Póte plânge după gloria trecută și blastemă nestatornicia lucrurilor pământese.

Tolpa și Stefan - vodă

din „Tradițiuni populare române“ de S. Fl. Marian.

Se dice că pe vremea lui Stefan-Vodă se afla pe lângă curtea domnăscă un Țigan cu numele Tolpa, carele era un om deștept, glumeț și tot-odată forțe prefăcut.

Într-o zi, venind niște Români dela țeră ca să se jeluască înaintea domniei pentru nedreptățile din partea pâr-călabului lor, întâmpinară, togma când aveau să între în curte, pe Țiganul Tolpa.

— Ce vreți voi, ómenii buni? — îi întrebă acesta.

— Avem să vorbim óre-ce cu Măria-Sa Vodă. A-casă-i? — răspunseră Români uimiți, socotind că cine știe ce domn mare e acela cu care vorbește.

— A-casă! ... Dară ce aveți voi să vorbiți cu Măria-Sa? Nu puteți să-mi descoperiți și mie tainele vóstre? Eú v'ăși putea forțe mult ajuta, de óre-ce și eú sunt unul dintre cei mai mari sfetnici ai Măriei-Séle.

Români veniți, necunoscându-l cine-i și vedându-l așa de vorbăreț, i se'ncredură Țiganului, cugetând că ceea ce le spune e adevărat, și-i istorisiră taina lor, adică: cum că pâr-călabul îi asuprește din cale afară, cum că li ăa bir peste măsură, ba încă pe lângă aceea mai în tóte zilele îi batjocurește, îi bate și-i chinuește fără milă și fără v'ó pricină. Écă de ce au venit ei să se jeluască Măriei-Sale Vodă!

— Ómenii buni! — țise Tolpa, — nu purtați nici o grijă, întórceți-vé pe-a-casă în voia cea mai bună, că eú vi-s omul! Voiú vorbi cu Măria-Sa. Lasă decă vé va mai asupri și bate pâr-călabul vostru de ađi înainte!

Români il ascultară și se întórseră bucuroși spre case.

Tolpa, după depărtarea lor, căută un prelegiu bun să între la Măria-Sa în odae.

Într-o zi Stefan-Vodă era voios.

Șciindu-l atunci că-i numai singur în divan, Tolpa intră de-odată la densusul în nuntru, plângend și ținându-se cu mâinile de cap.

— Ce-ți este ție, Tolpo? ... Ce plângi?! — il întrebă Vodă, vedându-l vătându-se cu mâinile de cap.

— Mi-a tras popa o palmă, Măria-Ta!

— Pentru ce? ...

— Pentru că n'am știut „tatăl-nostru“.

— A! tu păgânule! — îi țise Stefan-Vodă mânios — tu să nu șci „tatăl-nostru?“ ... Pécac că n'am aflat eú acesta mai de mult, că de-atunci te-ăși fi gonit dela curtea mea! ... Mě, da ce ești tu? păgân? turc? tatar? ori ce litfă rea? să nu șci tu „tatăl-nostru?“ ... Stăi numai! ...

— Ba il știú, Măria-Ta, da-l greșesc într'un loc.

— Spune-mi-l dar'!

— „Tatăl-nostru, carele ești în ceriuri, sfințescă-se numele tēú, viie împărăția ta ...“

— Mai departe!

— Aici am uitat o vorbă.

— „Fiă în voia ta“ ... și acum mai departe!

— Fiă în ...

— Fiă în voia ta ... și încă odată dela început, că éráși ai uitat!

— Tatăl-nostru, carele ești în ceriuri, sfințescă-se numele tēú, viie împărăția ta, fiă în ...

— Fiă în voia ta! ... Měi da ce bătut cu leuca! ... Un cuvânt să nu-și póta însemna! ... și încă odată dela început și ține bine minte: fiă în voia ta.

— Tatăl-nostru, carele ești în ceriuri, sfințescă-se numele tēú, viie împărăția ta, fiă în ...

— N'ó să mai țină minte! ... și mai de multe ori: fiă în voia ta.

— Fiă în voia mea, fiă în voia mea, fiă în ...

— Nu așa! ei „fiă în voia ta,“ adică a celui de sus, a lui Dumneșu, și nu întru a ta, nerodule și năucule!

— Ei! ... fiă! d'apoi decă uit!

— Apoi nu uita, că dóră nu ți-e dogit capul!

— Și ca să nu uit, Măria-Ta, scrie-mi vorbele acelea pe o hârtie și te iscălește, ca așa să-mi pot aduce aminte totdeauna, când voi lua hârtia în mână.

Stefan-Vodă, nici visând de cugetele Țiganului, luă o colă de hârtie albă curată și scrise „fiă în voia ta,” apoi se iscăli mai dedesupt „Stefan-Vodă,” și i-o dete Țiganului, ca să nu-l mai supere ...

Tolpa — bucuria lui — iewa hârtia în mână și, cum ieși din divanul domnesc, pe dată a și pornit la țeră, anume cătră satul acela, de unde erau Românii, ce au fost venit la curte să se jeluască pentru asuprirea peste măsură din partea pârcălabului.

Ajungând el în satul acela, dete poruncă să se adune toți sătenii la un loc, d'impreună cu dênșii și pârcălabul, că-cî vine dela curtea domnască și le aduce o vorbă mare dela Măria-Sa Vodă, pe care fiă-cine trebuie s'o asculte și s'o împlinescă ...

După ce s'a adunat tot satul, d'impreună cu pârcălabul la un loc, Tolpa virindu-se în mijlocul adunării se puse față în față cu pârcălabul, pe carele a început mai întâiu a-l mustra înaintea întregului sat pentru neomenia sa cu sătenii și cu toți Românii de prin jurul acela, apoi arătându-i iscălitura lui Stefan-Vodă, fi dîse:

— Veți ce este scris aici?

— Véd: „fiă în voia ta” — răspunse pârcălabul, — dar eă nu știu ce vrea să însemneze acésta!

— Nu știu? ... bine! ... lasă că știu eă! — strigă Tolpa furios, și atunci pe loc porunci juraților să-l întindă jos înaintea adunării și să-i măsore vr'o cincî-deci de bețe bune și pipérate, dîcînd:

— Iscălitura Măriei-Sale poruncește: să pedepsim pe toți aceia ce nu știu de omenie și asupresc pe frații lor din cale afară și fără de vr'o dreptate! ...

Pârcălabul era nevoit să sufere bătaia, credînd că așa a poruncit Vodă.

El însă era unul dintre cei mai credincioși, mai supuși și mai plăcuți domniei, și știind acésta, se mira foarte mult, cum de a putut Stefan-Vodă să poruncască ca să-l bată Țiganul Tolpa înaintea sătenilor, mai cu samă neafându-se el cu nimic vinovat! ...

La vr'o câte-va săptămâni însă, după ce a fost bătut, avînd trebă numai decât să se ducă la curtea domnască, se duse, și ajungînd întră la Măria-Sa.

Stefan-Vodă, bucurându-se de sosirea lui, îl priimi cu aceea-și prietenie și căldură ca și mai înainte.

Pârcălabul s'a mirat mult de primirea acésta căldurosă. Pricepînd atunci că nu pôte să nu fiă ceva la mijloc, că trebuie să-l fi pus cine-va pe Vodă la cale și de aceea poruncise ca să-l pedepsască, îl întrebă dîcîndu-i:

— De ce ai poruncit Măria-Ta lui Tolpa ca să mă

bată înaintea sătenilor mei, că dóră n'am făcut niméruî nici un rău.

Stefan-Vodă, uitându-se lung la dênsul, mirându-se și el de vorbele pârcălabului, fi dîse:

— Ce spuî? ...

— Ce spun? ... d'apoi écă cum și écă cum, și începutu a-i povesti totă istoria cum s'a întemplat.

— A, mișelul! — dîse Vodă mânios — de aceea mi-a spus el ca să iscălesc eă la cuvintele, ce nu le șcia din „tatăl-nostru,” ca să aibă cu aceea iscălitură putere de a te bate! ... Așa-i tréba? ... Lasă că mi ți-l-oiu învêța eă! ...

Stefan-Vodă se făcu foc: porunci curtenilor să prindă pe Tolpa și să-l spînzure.

Tolpa însă, când istorisia pârcălabul lui Vodă și când Vodă porunci ca să-l prindă și să-l spînzure, stete la ușă și ascultă tôte. Cum a auđit acésta, îndată s'a făcut nevéđut, ascunđându-se în grădina domnască, care era foarte mare, știind că acolo nu va da nime de dênsul, ér trecînd mânia Domnului, pôte încă să scape cu vieța.

În zădar l-au căutat curtenii ca să-l prindă, că-cî Tolpa nu era nicăiri. El bietul, de spaimă și de frică c'o să-l spînzure, s'a fost ascuns în aceea grădină așa, că nici Țiua mare cu lumina nu-l putea afla, de l-ar fi tot căutat.

Maî spre séră, fiind o Ți frumósă și căldurosă, eși Stefan-Vodă singur din curte și se duse la preâmbulare prin grădina domnască togmai în partea aceea, unde era Tolpa ascuns. Țiganul vedîndu-l de departe că vine spre dênsul, se sui iute într'un măr și se legă cu brêul, cu care era încins peste mijloc, de un crac, lăsându-și picioarele să spînzure în jos, ér o ațișoră, ce o avea asemenea pe lângă sine, o legă de altă créngă de-asupra capului seă.

Vedîndu-l așa, Stefan-Vodă dîse de milă:

— Dêu că-mi pare rău de sêrmanul Tolpa. Bietul, de bună samă auđind că am poruncit să-l omóre, pentru că a bătut pe pârcălabul, s'a spînzurat el singur, ne mai așteptând pe alții ...

Tolpa trăgea numai cu urechia.

Stefan urmă:

— Décă ar fi viu, eă l-ași ierta ...

— Fiă în voia ta! — strigă Tolpa, sâring jos și îmbrătoșând picioarele Măriei-Sale.

— Fiă în voia ta! ... Bine că cel puçin de frica spînzurătoarei ai învêțat tatăl-nostru! — dîse zîmbind Stefan-Vodă. — Atunci m'ai prins cu iscălitura, acum cu vorba, dar altă-dată nu mai scapi nici cu voia ta nici fără de voia ta! ...

Era glumeț Stefan-Vodă și-i plăcea și glumele altora, dar între o glumă și o altă glumă ținea la mijloc câte noué fulgere, și vaî de acela, pe care-l nimeria printre glume săgéta mâniei domneșci!

Crăciunul.

E nópte. Afară e zăpadă. Arborii învêliți în albul lor vestmînt par nișce spectrii, care-și întind în aer brațele lipsite de carne. Și ométul scârțae supt picioare, și stele nenumerate sclipesc vesel de pe cerul senin. Er ferestrele caselor iluminate lasă să trecă în nópte rađe roșietice. În lăuntru se aud risuri vesele și cuvinte de bucuriă. Este preséra Crăciunului!

De mult ... de mult ... încă era nópte, și în orașul Vifleem, într'o iesle miserabilă, se nășcea un copil, care deveni Mântuitorul. Dar învêțeci acestui Dumneđu uitară Țiua nașcerii lui. Abia în secolul al 4-lea își aduseră aminte creștinii, că trebuia să serbeze Țiua, în care sosise pe pământ Omul-Dumneđu, și ei adoptară nóptea din 24 spre 25 Decemvre, că-cî Luca dîce: era nópte când

Naşcerea lui Christos.

s'a născut Christos, și pentru că păgânii își serbau Saturnaliile în aceeași zi.

Era lucru natural, ca să fiă sərbătore pentru copii ziua, în care un copil se născu. De aceea bradul Crăciunului la Germani a fost și rămâne un obicei admirabil, de o curățenie sublimă și de o poezie mișcătoare. Abia în secolul al 16-lea se pomenește mai întâiu despre acel obicei. Să fiă ore de origine păgână, sevă creștină? Pote este în memoria pomului vieții Igdrasil, pote este o reminișcență din sərbătore la Juel, născerea sorelui, pe care Germanii anticii o serbau cu brași.

Pote este „pomul cunoștinței“ din Paradis. Dar acela era pomul oprit, pe când bradul din presera Crăciunului, vecinic verde ca pomul vieții, imprășcie darurile sale în toate părțile. Mii de lumină ard pe crengile lui; lanțuri de hârtie colorată îl împodobesc; zaharicale, mere și nucii aurite invită pe mititei să se adăpostescă supt pomul îmbelșugării. Ce bucurie cuprinde inimile copiilor, ce veselie străluce în ochii lor! Ah! a fi copil și a vedea bradul Crăciunului este pote fericirea cea mai nevinovată și mai durătoare.

Obiceiul s'a lătit în secolul nostru în Franca, Angliera, Italia, ba în unele părți locuite de Români. La majoritatea Românilor însă colindarea cu stéua, și în timpurile mai nouă Irođii, sunt obiceiurile cele mai lătite.

Cine nu-și aduce aminte din frageda copilărie, când abia îngâna:

„Treii crai dela răsărit,
Cu stéua-ău călătorit“ etc.

Suvenirii plăcute dintr'un timp trecut de nevinovăție și lipsit de grijă, voi rămâneți pururea în suflet!

Apoi: În orașul Viflaem
Veniți boeri să vedem! etc.

Ce să vedem în orașul Viflaem? Locurile, pe care le-a cutreerat fiul lui Dumneđu, unde s'a născut, a propoveduit și a murit sunt în mâni păgâne, cu tot sângele vârsat pentru eliberarea Sântului-Mormânt. Cu toate acestea Vifleemul, la 1/2 oră dela Ierusalim, păstrează și astăzi suvenirea Dumneđuului-martir. Mohamedanii fabrică acolo cruci și icone de tot felul, pe care nenumărați peregrini le cumpără în tot anul. Pe locul, unde a fost légânul Mântuitorului, Iustinian a zidit o biserică. Creștinii venerăză acea biserică, ba chiar și Mohamedanii, cari cred că acolo s'a născut cel mai mare profet după Mohamed!

Acestea sunt singurele rămășițe, care atestăză vieța și întâmplările lui Christos. Serbarea Crăciunului este însă și va rămânea cel mai plăcut suvenir din vârsta fragedă a fiă-cărui om. Ea este cea mai poetică, cea mai curată, că-cî patimile omenești n'au persecutat încă pe timpul acesta inocența și virtuțile marelui Martir!

V a r i e t ă ț i .

Ciocănitorea și pădurea. (Pag. 88). Cine n'a audit această pasere cu ciocul lung, când ciocănește în pădure! Ea-și caută nutreământ sub scórta arborilor; acest nutreământ sunt felurii vermi, care nimicesc cu încetul podoba pădurilor. Până acum s'a cređut, că ciocănitorea, deși strică scórta arborilor, totuși aduce mai mult folos-pustiind insectele. Se pare însă că nu-i așa. Ciocul cel tępân al acestei paseri, străbate și sfășie coja cea mai tare pentru a scote furnicile și alte insecte. Dar numai cele nemijlocit sub scórta sunt nimicite; pe când interiorul arborelui continuăză de a fi pustiit. De altă parte arborele sfășiat se bolnăvește, capetă bureți și merge spre peire. Nicî aceea nu este rar, ca ciocănitorea să sfășie arbori, cari nicî n'au insecte. Deosebită stricăciune cășuneză această pasere în brădeturi prin pustiirea fructelor și prin găurirea brađilor sănătoși pentru a-și face cuib. Urméază de aici, că ciocănitorea trebuie stérsă din lista paserilor folositoare. Esperința le-a dictat pedépsă de mórte. Sic transit gloria .....

Un raport conșciențios. Într'una din ultimele ședințe ale camerei belgiane ajunse un căne în sală și se ascunse supt bănci. În mijlocul cuvântării unui deputat, bietul amic al omului, care era pote prea nervos, începu să urle, în semn de desaprobară fără îndoelă. Se făcu o mică vânătoare și cănele fu dat afară. Raportul stenografic însemna în modul următor locul, unde a fost întrerupt oratorului: „Lătrat pe mai multe bănci ....!“

Chinezii în Berlin. În călătoria cătră Petersburg ajunse în Berlin o legațiune chineză estraordinară, care trase în hotelul la curtea imperială, unde se rezervaseră 43 de odăi; între acestea se află și cele ocupate odată de Lord Beaconsfield, și mai târđiu de Patti. Legațiunea consta din 35 de persoane. Fața de ambasador fu observată cea mai strictă etichetă. După ordinul agentului chinez, încă înainte de sosirea marelui demnitar se depărtaseră din salonul cel mare mesele din mijloc etc. și se înlocuiseră prin altele mici așezate în nișele ferestrelor. Fiă-care masă era împodobită, după gustul ambasadorului, cu câte un gigantic buchet de flori prospete. Cu puțin

înainte de sosirea ambasadorului, venise agentul din Berlin la hotel și așteptă în salon pe stăpânul sevă, ședând într'un fotel în fața ușii, pe când doi secretari se postaseră lângă ușă. Când intră ambasadorul estraordinar, care fu condus în sală de directorul hotelului, cei doi secretari se aruncară cu fața la pământ și sărutară parchetul de trei ori, ținând brațele întinse. Ambasadorul se apropiă apoi de agent, care încă se lăsă să alunece pe parchet și salută în același mod pe cel dintăiu ambasador al imperiului chinez. După ceremonia această, ambasadorul își făcu toileta; în timpul acesta rămăseră deschise toate ușile, până și cele din coridore. Agentul chinez își luă apoi concediul, ér întregul personal al ambasadei luă prânđul, și adică la patru mese. La cea dintăiu ședeau numai ambasadorul și primul secretar; la a doua cinci secretari de categoria a doua; la a treia 12 persoane de categoria a treia; și la a patra 16 persoane de categoria a patra. Cuvertul pentru categoria întâiu costă 30 de marce și s'a bcut numai Reinburger-Cabinet și Tokayer. A patra categoria n'a bcut vin, dar cantități enorme de teă. Îndată după dîner servitori se stîrciră în odaia vecină cu a ambasadorului și fumară din pipe uriașe.

Accident grozav. În comuna La Chapelle Monche în Franca se jucau pe lacul înghețat peste cinci-șeci de copii, cari togmai veniau dela școlă. De odată ghița trosni, crépă și se confundă ținnd cu sine 48 de mititei, cari se înneacăză mai toți. Numai vre-o patru aș scăpat.

O gardă de onore. După cum scrie „Nazione“, se forméază în Florența o gardă de onore pentru regina Margareta, gardă, care constă din tineri patriciani și din cavaleri ai ordinului italian. Garda este călare și cu uniformă foarte elegantă. Această instituțiune se va întinde și asupra celorlalte capitale ale Italiei.

Statistică. — Consumațiunea bețurilor spirituoșe în Angliera și America. În genere se crede, că în America se consumă mai multe spirituoșe: Această este o eróre. După o statistică oficială s'a consumat acolo în 1877 felurite

benturi în valoare de 595.784.784 dolari, seú 113.156.957 funți șterling. — În Englitera s'a consumat cu totul pentru 142.008.231 funți șterling, așadară cu 25 milioane funți strl. mai mult, decât în America. Încă mai mare este diferența, decât valoarea americană se înlocuește cu cea engleză. Valoarea consumării americane se reduce la 93¹/₇ milioane, față cu 142 milioane funți șterling din Englitera. Punând populațiunea Americii de Nord egală cu 45 milioane, a Engliterei cu 32, căpătăm aproape 2 funți șterling pe cap în America, 4¹/₂ funți șterling pe cap în Englitera.

Modă. — *Despre seson.* Capriciile modei se fac adesea ridicole, câte-odată pe drept, nu însă totdeauna. În sesonul de acum este moda atât de indulgentă, încât numai o alegere rea este vina, decât o dămnă nu se îmbracă cu gust și cu scop. Haine lungi, de mijloc și scurte; code ascuțite, prătrate și rotunde; talii înalte, colțuröse seú tăiete oval; tote sunt ertate. Rămâne numai a se acomoda alegerea împregiurării, în care se pörtă costumul. — Haine scurte și de mijloc ca toilette de vizită și de stradă sunt mai mult de lână cu gilet și tablier și cu gătelă de catifea comprimată, seú cu o nouă gătelă de pene în formă de blană de un aspect förte frumos, care se face în tote colorile și rădică tote toilettele, cele simple ca cele elegante. Colorile preferite pentru aceste toilette sunt: castaniu, verde de mirt, albastru închis. O pälăriuță mică împodobită cu un cap de pasere seú cu o mică egretă de păun, seú și un Rembrandt complecteză toleta de stradă. Völurile cele mai noue au așa numita formă de mască, la marginea de jos cu dinți ascuțiți și adesea brodate cu mai multe șiruri de mătăsă colorată, pentru a se potrivi cu colörea predominantă a pälăriei. Toilettele de societate se deosebesc esențial de toilettele de bal. Catifea neğră cu atlas și brocat, atlas de colörea „aurului vechiü“ (or vieux) împreunat cu catifea auriă-brună sunt stofele de predilecțiune pentru cele dintăiü. Brocatul are acum mai cu samă un fund strălucios de atlas, în loc de mătăsă mată. Și moiré se arată pe ici, pe colo, dar fără succes; se întrebunțeză mai mult ca gătelă, și numai decât a rămas din alte timpuri, în combinațiune cu alte stofe. Mai modern și mai iubit este pekingul, din care se fac veste, gileturi și gulere. — Garniturile cele mai noue pentru haine mai elegante sunt dantele străluciose cu perle irisate, în care predominesce bége și or vieux; țorțori (franges) cu aceleași perle și țorțori de chenille; galöne cu fire de aur și argint și de mătăsă împestrițată, brodate în felul cachemirilor de India pe dungii de atlas seú cachemir rosa, albastru, crême, rubin, negru, alb. La baluri se vede cu deosebire alb, rosa-mat și crême. Perle albe și scoici încep a deveni förte moderne. Se vorbeșce de a împodobi cu ele vestele-tablier dela hainele de bal de faille seú atlas ale dómnelor tinere. Fetele pörtă cu deosebire ghirlande ușore de flori, care se împletesc în giurul taliei și încadrează tăietura taliei. Așa numita robe fourreau se pörtă ca până acum; ea este prea elegantă, și arată prea avantajos un corp frumos, pentru a fi părăsită atât de curënd.

Notițe economice. — *Mijloc în contra rîmelor.* Rîmele se pot delătura într'un mod förte simplu, după cum spune „Journal d'agriculture pratique“. Ajunge să stropesci rëvearele cu flori, care sufer de rîme, cu apă amestecată cu a decea parte de fructul ras al castanului de cal (Aesculus hippocastanum), ceea-ce cășuneză eșirea și mörtea nemijlocită a rîmelor. Și când sunt fructele uscate, efectul veninos nu se perde. Același jurnal atrage atențiunea asupra sucului de tutun, care, mestecat cu apă, se pöte întrebunța în contra păduchilor de frunđe atât la pomi cât și la legumi.

— *Inmulțirea unui grăunte de grău.* Dacă se compută că un grăunte de grău produce 50 de grăunți, dintre care fiă-care încă 50, ajungem în al douilea an la 2500 de grăunți. În anul al 3-lea 125.000, în al 6-lea 15.625.000.000 și în al 12-lea 244.140.625.000.000 de grăunți, seú cam 12 bilioane de măsurii de grău. Dintr'un grăunte, pot să

se ospeteze încă în al 3-lea an 3000 de ömeni, ér în al 12-lea an ar putea să trăescă totă viața întręga populațiune a pământului. Mari sunt minunile tale, dómne!

Gicitură numerică

de St. Popescu.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18.

numele unei foi literare.

8. 16. 1. 2. 7. un nume bărbătesc.
5. 13. 14. 11. 2. o dramă de Shakespeare.
10. 5. 16. 3. un nume bărbătesc.
18. 11. 14. 3. 16. un nume femeesc.
2. 9. 12. 3. 5. 1. 1. 2. un riu în Venețuela.
13. 15. 16. 12. 16. 3. un împérat roman.
1. 16. 3. 13. un filosof germân.
16. 11. 7. 8. 3. 16. 1. o muscă folositoare.
7. 5. 11. 10. 4. 12. 16. o provincia în America.
17. 6. 16. 8. 11. 16. un oraș în Moldova.
(14. 16. 17. 2. 11. Domnitorul Romăniei.
4. 12. 18. 3. 16. o capitală în Austria.
7. 14. 15. 11. 12. 3. capitala Germaniei.
12. 13. 16. 11. 8. 16. un regat în Europa.

Deslegarea giciturii din N-rul trecut:

- 1) Hemus
- 2) Odessa
- 3) Manoli
- 4) Emil
- 5) Righi.

Literile inițiale, cetite de sus în jos, dau: Homer; literile finale, cetite de jos în sus, dau poema lui: Ilias.

Deslegare nimerită primirăm dela: D-nele *Henriette Jarnik* nasc. *Eysselt* nobilă de *Klímpely*, din Viena; *Emilia Onciu* nasc. *Ciaroschi*, din Usdin; D-nii: *Petru Valea* din Juda, I. C. *Panțu*, *Stefan Dumitru*, *Vulcan Chiril*, *Pompiliu și Iulian Popescu*, din Brașov; *Stefan Neșca*, din Sibiu; *Basiliu Apahidean*, din Banat-Comloș.

Bibliografia.

S. Fl. Marian. Tradițiuni populare române. Broșura primă; prețul 40 cr. v. a., Sibiu. Edit. și tip. eredei de Closius, 1878.

D-nul S. Fl. Marian, zelosul nostru colaborator, este cunoscut cetitorilor nostri atât prin minunata descriere a moravurilor poporului român, cât și cu deosebire prin interesanta sa „Mitologia daco-română“. Acest adorator al literaturii populare continuéză măręta operă a D-lui Alecsandri. Scopul densusului este să facă cunoscut publicului român tesaurile limbii noastre, tesaurse conservate în minunata tradițiune a poporului. Ar fi fost o crimă neferită a lăsa să se perdă o mulțime de obiceiuri atât de originale, o mulțime de legende admirabile. Broșura primă a D-lui Marian va fi urmată de altele, decât publicul nostru va șci aprețui ostenele sale. Autorul se ocupă cu culegerea și descrierea „Moravurilor pop. română“, care încă se vor publica la rindul lor. Din punctul de vedere al cultului literaturii noastre populare, D-nul Marian are dară merite necontestabile.

Pentru ca însă o scriere populară să aibă o adevărată valoare, trebuie să fiă icóna modului de cugetare al poporului, și o reproducere fidelă a limbii sale atât de verși și atât de sănătoșe. Este o artă, și o artă grea, de a putea rămânea fidel; și meritul D-lui Marian este cu atât mai mare, că-cî densusul a correspuns de deplin acelor recerințe.

Broșura D-lui Marian cuprinde următorele cincî bucăți: 1) Stefan-Vodă și Săhastrul; 2) Tolpa și Stefan-Vodă; 3) Stefan-Vodă; 4) Stefan Tomșa și Metropolitul Crimca; 5) Feciurul Dediului.

1) Stefan-Vodă și Săhastrul este un episod mișcător din copilăria eroicului și evlaviosului principe. Dum. Bolintinenü, care în legendele sale a descris faptele voinescești ale strămoșilor nostri, a pus în versuri partea ultimă a acestei tradițiuni. Densusul însă n'a cunoscut, seú n'a voit să întrebunțeze legenda întręgă. D. Marian ne-o infățiséză totă într'un mod plăcut, într'o limbă verde și sănătoșă, care-ți restaureză sufletul după atâtea galicisme, germanisme, latinisme, și alte i. s. m. e.

2) Tolpa și Stefan-Vodă este un mărgăritar de stil și de spirit popular. Ea ne arată pe erou în viața intimă. Obicinuiți a vedea pe Stefan-Vodă în furtunile răsböcelor cu fulgerul nimicitor în mână, ne-am făcut despre el o idee necomplectă. Eroul în momentele de repaus înțelegea și gluma. Decă sufletul lui era vitez, de vitejia durabilă a Romănului, el avea și veselia, ba chiar bonomia propriă Poporului nostru. N'am putut rezista dorinței de a oferi cetitorilor nostri această adorabilă legendă; ea va fi o dovadă despre cele spuse.

3) Stefan-Vodă. Această legendă ne arată pe Erou în răsböiü. Ea ne dă o idee despre voinicia vechiului Român și despre bucuria, cu care era gata a veni în ajutorul Domnului seú; pe urmă simplicitatea vieții lui Vodă și generositatea, cu care șcia răsplăti serviciile primite. Acest episod din viața Eroului dă de minciună cele spuse de atâtea ori despre ingratitudinea celor mari.

În aceste 3 bucăți se arată Stefan cel mare supt diferite fețe, și se dovedește că el în toate ocaziunile a știut să rămână mare. Totdeodată se exprimă admirațiunea, ba chiar cultul poporului moldoven pentru acel mare domn al lui.

4) Stefan Tomșa și Mitropolitul Crimca este un episod din viața plină de fapte nedemne a lui Stefan-Vodă Tomșa. Se pare, că autorul a pus în adins pe acești doi Stefanii față în față, pentru ca cu atât mai bine să resară meritele „celui mare“.

5) Feciorul Dedifului este o iconă a încrederii în sine și voiniciei țeranului român. Dediful și feciorul lui puși în fața lui Vodă își păstrează sângele-rece și simțul valorii lor personale.

Tote acestea sunt spuse într-o limbă corectă, curat românescă, atât de verde și de multe ori atât de naivă, încât înveselește și sufletele cele mai întunecate.

Atâta despre broșura D-lui Marian, pe care o recomandăm cetitorilor noștri cu căldura, pe care o merită. Fiă-care se va convinge prin sine însuși, că din popor trebuie să scotem modele de limbă vîguroasă și sănătoasă, ér din tradițiunile lui material pentru caractere, descrieri, novele séu chiar romane istorice.

Calendarul Răsboiului pe anul 1879, cu multe ilustrații. București, Tipografia lui Thiel și Weiss, Palatul „Dacia“.

Raportul anual al societății academice sociale-literare „România jună“, în Viena. Al VIII-lea an administrativ, din 1 Oct. 1877, până în 30 Sept. 1878. Localitățile societății: I, Sonnenfsgasse Nr. 1, Viena; Proprietatea societății. Tipografia Jean N. Vernay, 1878.

Vasile Petri. Școlă română, Făsciora II-a pe Noemvre. Sumar: Ioan Amos Comenius (urmare). — Referințele între școlă și familie. — Băncile de școlă (fine). — Din computul cu frângerii vulgare (urmare). — Pentru primul învățământ din istoria: Il Ercule. — Tractarea practică a unor bucăți de lectură: I. Sorele și vântul. — Programa studiilor în școlile primare rurale din România. — Școlile

române din Brașov. — Necrolog: Teodor Petrișor. — Varietăți. — Bibliografie.

Frédéric Damé. Arta în timpul resbelului. Schițe pentru schițe. Prețul 1 Leu. București, Tipografia „Romanul“, Carol Göbl, Strada Dómnai 14, 1879. Din cauza lipsei de spațiu vom vorbi despre această broșură în numărul viitor.

Calendarii pe anul ordinariu 1879. Redigat de Miron M. Călinescu, Secretariul societății pentru cultura și literatura română în Bucovina. Anul al VI. Prețul 60 cr. v. a. Cernaufi. Editura și tiparul lui R. Eckhardt.

Lazaru Petrovičiu, Doctor în filosofie și profesor la institutul teologico-pedagogic din Aradu. Iubirea facia de copii. Aradu, 1878. Cu tipariul lui Stefan Gyulai. Vom vorbi într'un număr viitor despre această broșură.

V. I. Castano, profesor la Liceul-național și la institutul pedagogic din Iași. Metod de cetirea limbii franceze în paralel cu cea română, cu exerciții potrivite la fiă-care regulă și o Alegere de lecturi franceze pentru uzul clasei I-a gimnasiale. Ediție nouă adăogită. Iași, Tipografia H. Goldner, Strada Primăriei. Septemvrie 1878. Din lipsă de spațiu vom vorbi în numărul viitor despre această carte folositoare.

Posta Redacțiunei.

D-lui St. P. Cernăuți. Mulțămită. Urméză epistolă. — D-lui N. V. D., Galați. Mulțămită. Urméză epistolă. — D-lui C. R., București. Mulțămită. Într'un număr viitor. — D-lui T. F., Băcașalu. Din cele scrise nu putem judeca meritul și natura temei D-tale. — D-lui D. C. I., Brăila. Ne pare fărte réu că nu putem satisface dorinței D-tale. Cu altă ocaziune. — D-lui C. M., Toporouți. Într'unul din numerii viitori, décă ne permiteți să facem ore care mici schimbări. — D-lui H. V., Cernăuți. Vom vedea. Sunt unele versuri cam slabe.

Momente de distracțiune.

Domnul: Dar Dómnne sfinte, de ce e cănele ăsta așa de slab?

Băetul: Nu măncă nimic.

Domnul: Pentru ce nu mămăncă nimic?

Băetul: Nu-î dăm nimic.

Domnul: Dar pentru numele lui Dumneđu de ce nu-î dați nimic sêrmanului dobitoce?

Băetul: N'avem nimic.

Teribil! A. Închipuește-ți, vecine, că la cărnătarul de peste drum s'au aruncat în apă vre-o 300 de cărnăfei.....

B. Ce spui frate! . . . dar pentru ce?

A. Da . . . pentru ca să fiérbă! —

Copila: (Arétând pe șeful orchestrei:) Mamă, pentru ce bate omul acela de Dómnna?

Mama: Dar nu o bate!

Copila: Nu? atunci de ce strigă ea așa?

Invězătorul: Care creatură are destinațiunea cea măi frumósă?

Elevul Niță: Mascorul . . . . .

Invězătorul: Pentru ce mascorul . . . . .?

Elevul Niță: Pentru că din el se fac cărnăfi!*

Cu numărul de față se incheie pătrarul de an Octomvre-Decemvre. Învităm dar pe acei onorați abonați, al căror abonament espiră, să bine-voescă a și-l renoi din vreme, pentru a nu suferi întrerupere în espedărea foii. Observăm, că anul „Albinei Carpaților“ se începe cu 15 Octomvre st. v., prin urmare nouii abonați li se trâmite fóia începând dela acea dată. — Invităm pe toți abonații, cărora le lipsește vre un număr, să bine-voiescă a ne da de șcire, pentru ca să li-l trâmitem.

Editura.